

Katona József Színház

95/96

Bemutató: 1996. április 26.

Venyegyikt Jerofejev

Walpurgis-éj,

avagy a kövendég léptei

A mítosz legalkalmasabb kiindulópontja az idő előtti vég, amely után még sokáig élnek a tanúk — olyan sokáig, hogy hogy emlékeik megöregszenek és lassan átalakulnak legendává. A mítosz megvalósítja mindazt, ami egy emberből nem valósult meg. Csaknem minden mítoszunk, Puskintól Viszockijig, olyan emberekről szól, akik „elmentek, anélkül, hogy eleget szerettek volna, anélkül, hogy végigszívták volna az utolsó cigarettájukat.” (...) A kultúra két különböző áramlata: a megvalósult és a lehetséges dolgoké. Mindaz, ami megvalósult, a kultúra történetét alkotja. Az pedig, ami nem valósult meg, de azért felmerült, megformálódott, akár csírájában, mítosszá lesz. (...) Az orosz kultúrában igen nagy a mítoszok aránya. A mítosz a fizetség a meg nem élt életért... A szellem kikel idő előtti sírjából és meglátogatja az utódokat.

(...) Az ötvenkét év, amelyet Jerofejev leélt, más íróknak bőven elég lehetett volna egy monumentális életmű létrehozására. De Jerofejev nem akarta megvalósítani magát. Ő elpusztította magát, mégpedig tudatosan. Elpusztította magát, mint szerzőt — ez jelenik meg a *Moszkva-Petuski* regényhőisében. A magáról írt poemát így fejezi be: „És egyenesen a nyakamba döfték az árjukat... és azóta nem tértem magamhoz, és már nem is fogok magamhoz térni soha többé.” Ha csak könnyelműségből fakadt volna Venya önpusztítása, hogyan mert volna ilyen jóslatot mondani magáról? (...)

(...) Megpróbáljuk mélyebben megvizsgálni Venyicska mítoszáét. Hősünk természetesen magas, délceg, karcsú, aki után bolondulnak a nők. És ő megengedte, hogy körülrajongják, „nőcskékkel” vette körül magát, akik virággal szórták be az ágyát. Ivott, de nem volt részeges — minden párbajból, amelyet megrögzött alkoholistákkal folytatott, ő került ki győztesen: ők holt részegen terülnek el az asztal alatt, neki meg sem kottyán. Belső finomság, érzékenység. Ráadásul tehetséges, okos, művelt, aki adatok és versek százait tudja fejből, mindenkinél nagyobb nyelv-művész, és világhírű lett a poemája.

A darabban említett idegen nevek és kifejezések

(az elhangzás sorrendjében)

- **Helleszpontosz** – tengersiz, a Dardanellák ókori neve
- **lunyik** – holdrakéta, az első mesterséges bolygó
- **Joseph de Maistre**, gróf (1753-1821) – a feudális monarchista erők egyik ideológusa a nagy francia forradalom idején. 1803-tól 17-ig a szárd királyág szentpétervári követe volt.
- **Heraszkov** – szovjet író
- **Agamemnón – Iphigénia** – Agamemnón, a görög mitológiában Mükéné királya, a Tróját ostromló görög sereg fővezére. Lánya, Iphigénia életét ajánlotta föl az isteneknek a kedvező szél érdekében; többek között ezért bosszúból felesége, Klütaimnéztra hazatértekor meggyilkolta.
- **Georges d'Anthes** – Puskin ellenfele a végzetes párbajban
- **Nyikolaj Alekszejevics Nyekraszov**

(1821-1878) orosz költő, verseiben elsősorban a paraszti életet ábrázolta.

- **Csapajev** (1887-1919) az orosz polgárháború hőse, a 25. Vörös Lovashadosztály parancsnoka.
- **Orehovo-Zujevo** – város Oroszországban, Moszkvától K-re, a Kljazma-folyó mellett. 100.000 lakos, jelentős textilipari központ.
- **Mamaja kurgán, Malahov kurgán** – kurgán: a dél-oroszországi sztyeppéken gyakori mesterségesen emelt dombok, ő- és népvándorláskori temetkezőhelyek türk-mongol elnevezése.
- **dharma** (szanskrit = a törvény) Az indiai vallási filozófiai rendszerekben különféleképpen értelmezett világtörvény, amely a létezés irányítja, a buddhizmusban Buddha tanait jelenti.
- **Alkibiádész** (i.e. 450-400) athéni államférfi és hadvezér, Periklész unokaöccse. Álhatatlansága és elvtelensége tette hírhedtté. Többszörös hazaárulóvá vált azzal, hogy hol Spárta, hol Athén oldalára állt.
- **hiperboreusz** – (ógörög) északi, a mesés északon lakó („a Bóreaszon túl”)

